

فهرست مطالب

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
6	یافته‌های پژوهشگران: پویایی شناسی اعتیاد: کارکردهای مبتنی بر پویایی سیستمی اعتیاد	2	تا طلاق نگرفتند کتاب نوشتند
7	معرفی کتاب: توانبخشی و مشاوره خانواده	4	گزارش پایان نامه: تبیین زمینه اجتماعی سیاست‌گذاری در حوزه خانواده (بر اساس سنجش نگرش جوانان 20 تا 35 ساله ساکن شهر تهران و تحلیل محتوای قوانین و سیاست‌ها در حوزه خانواده)

تا طلاق نگرفتند کتاب نوشتند

دکتر فردین علیخواه، جامعه شناس

قبل از عید داشتم کتاب‌های کتابخانه کوچکمان را گردگیری می‌کردم. طبق معمول هر کتاب را برمی‌داشتم؛ عنوان آن را نگاه می‌کردم؛ چند صفحه اول آنرا ورق می‌زدم و بعد با دستمال تمیزش می‌کردم. به تدریج توجهم به جمله‌های "تقدیم و تشکری" جلب شد که نویسندگان در بالای صفحات نخست کتاب‌ها نوشته بودند. احساس کردم که در این خصوص دارم قاعده‌ای کشف می‌کنم. نمی‌گویم همه کتاب‌ها ولی حداقل در کتاب‌های کتابخانه من این‌طور بود. نویسندگانی که زن بودند به ندرت از همسر خود تشکر کرده و یا کتاب خود را به او تقدیم کرده بودند. در مقابل نویسندگان مرد غالباً از صبوری، همراهی و تحمل همسرشان یا به تعبیر برخی از آنان از «بانوی سرایشان» تشکر کرده بودند! برایم این سؤال مطرح شد که چرا تعداد بسیار کمی از نویسندگان زن از همسرشان تشکر می‌کنند؟ آیا برخلاف نویسندگان مرد؛ نویسندگان زن قدرناشناس‌اند و محبت‌ها را درک نمی‌کنند؟ همان‌جا نشستم و به زنان و مردانی که با واسطه یا بی‌واسطه می‌شناختم فکر کردم. برخی شواهد نشان می‌داد که اکثر زنان زمانی توانسته‌اند کتابی بنویسند که مسئولیت‌های سنگین خانه‌داری کمتر شده است و متأسفانه این کاهش مسئولیت نیز؛ تنها با جدایی از همسر رخ داده است! و بیشتر مردان هم غالباً زمانی توانسته‌اند کتابی بنویسند که همسری بوده تا مسئولیت خانه را بر عهده بگیرد و خیال آنان از امور خانه، بچه‌ها و حتی امور شخصی‌شان راحت باشد.

در بسیاری از جوامع، و با ورود به دنیای جدید، مشارکت اجتماعی و اقتصادی زنان در بیرون از خانه موجب آن نشد تا مسئولیت‌های سنگین آنان در خانه کمتر شود. درواقع وظایف جدید آنان در بیرون از خانه بر وظایف قبلی‌شان تلنبار شد. در نتیجه؛ زنی که قصد دارد کتابی بنویسد باید نخست مسئولیت‌های خانه‌داری و شوهرداری خود را انجام دهد و پس از آن اگر وقتی، توانی و البته حوصله‌ای باقی ماند بنشیند و کتاب بنویسد. در مقابل مردان همواره از حمایت و پشتیبانی همسرشان برخوردار بوده‌اند و اطمینان داشته‌اند که کسی هست تا حتی امور شخصی آنان را انجام دهد.

با توجه به این اوصاف، دو راه برای زنان باقی می‌ماند: یا مردان بخشی از مسئولیت‌های خانه را بر عهده بگیرند تا خیال زنان راحت شده و بنشینند و با آرامش کتاب بنویسند؛ و یا آنکه جدا شوند تا فرصتی برای نوشتن به وجود بیاید. گویا کم نیستند زنان نویسنده‌ای که راه دوم را برگزیده‌اند!

در همین حین که روی مبل نشسته بودم، غرق تأمل بودم و داشتم به این موضوع فکر می‌کردم ترانه «جانِ مریم» هم به گوش می‌رسید: بیا رسید وقتِ درو، مالِ منی از پیشم نرو بیا سرِ کارمون بریم، درو کنیم گندمارو. با خودم گفتم عشق‌ورزی ما مردان ایرانی هم چقدر عجیب و جالب است. به معشوق می‌گوییم: تو مال من هستی. از پیش من نرو. چون وقت درو رسیده است و باید برویم سر کار و گندم‌ها را درو کنیم. لطفاً بمان. خواهش می‌کنم بمان و وقتی که کار درو تمام شد هرکجا خواستی می‌توانی بروی.

منبع

علیخواه، فردین. (1397). تا طلاق نگرفتند کتاب ننوشتند. تهران: نشر هنوز.

گزارش پایان نامه: تبیین زمینه اجتماعی سیاست‌گذاری در حوزه خانواده (بر اساس سنجش نگرش جوانان 20 تا 35 ساله ساکن شهر تهران و تحلیل محتوای قوانین و سیاست‌ها در حوزه خانواده)

گزارش پایان نامه: دانشگاه کاشان، مقطع دکتری، 1398

پدیدآور: دکتر حامد نظری

استاد راهنما: دکتر محمد گنجی، استاد مشاور: دکتر اسداله بابایی فرد

چکیده: پژوهش حاضر به بررسی زمینه اجتماعی حقوق قوانین و سیاست‌های خانواده در ایران پرداخته است. اینکه تا چه اندازه میان قوانین و نگرش افراد جامعه در رابطه با خانواده هماهنگی یا تناقض وجود دارد، مسئله کانونی این پژوهش است. بر اساس بینش جامعه‌شناسانه، چنین به نظر می‌رسد که شرط اول کارآمدی قوانین و سیاست‌گذاری‌ها ابتدای آن‌ها بر واقعیت اجتماعی است و این چیزی است که پژوهش حاضر مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش اولاً در محدوده شهر تهران برای دستیابی به رفتارهای واقعی افراد (شناخت انتظارات نقشی اختیار) دست به سنجش نگرش جوانان در مورد ساختار خانواده، ازدواج و طلاق زده شده است و ثانیاً با استفاده از تحلیل محتوا به بررسی انتظارات نقشی اجباری (قوانین و سیاست‌گذاری‌ها) پرداخته شده است. مقایسه یافته‌های این دو بخش این امکان را فراهم ساخت تا تناقضات میان حقوق خانواده و نگرش افراد جامعه یافته شود و به تبیین آنها پرداخته شود. پس از بررسی پیشینه تجربی داخلی و خارجی مشخص شد که یکی از نقاط خلأ در زمینه دانش موجود در حوزه خانواده تجزیه-وتحلیل قوانین و سیاست‌ها در این حوزه است. از این رو، پژوهش حاضر با مبنا قرار دادن سه دسته از نظریات (1. نظریه‌های مربوط به مفهوم قانون، 2. نظریه‌های جامعه‌شناسان در رابطه با نهاد حقوق و 3. نظریه‌های مربوط به تغییرات ساختار خانواده) اقدام به مطالعه مسئله مذکور نمود. برای سامان‌دهی پژوهش از سه روش تحلیل ثانویه و آمارهای موجود، تحلیل محتوای کیفی و پیمایش مقطعی استفاده شده است. روش اول برای بررسی تغییرات خانواده ایرانی طی چند دهه اخیر به کار رفته است، روش دوم برای شناخت دیدگاه قانون‌گذار در رابطه ساختار خانواده، ازدواج و طلاق استفاده شده است و روش سوم برای سنجش نگرش جوانان 20 تا 35 ساله تهرانی در رابطه با ساختار

خانواده، ازدواج و طلاق مورد استفاده قرار گرفت. یافته‌های این پژوهش حاکی از پنج تناقض عمده میان دیدگاه قانون‌گذار و نگرش جوانان است: 1. تناقض میان نگرش نسبت به تقسیم کار جنسیتی با سیاست‌های کلی خانواده و اهداف و اصول تشکیل خانواده، 2. تناقض میان نگرش نسبت به فرزندآوری و فرزندپروری با قانون مدنی، قانون تنظیم خانواده و جمعیت و قانون برنامه ششم توسعه، 3. تناقض میان نگرش نسبت به ازدواج با قانون مدنی، 4. تناقض میان نگرش نسبت به طلاق و قانون مدنی، 5. تناقض میان نگرش نسبت به ساختار قدرت در خانواده و قانون مدنی و قانون حمایت خانواده. زمینه اصلی شکل‌گیری این تناقضات قانون‌گذاری بر اساس اصولی و ارزش‌هایی ایدئولوژیک است. در واقع عدم ابتنای قانون-گذاری بر انتظارات عمومی و اخلاق متعارف زمینه اصلی تناقضات را فراهم آورده است. سه عامل اصلی برای ایجاد تناقضات نیز شناسایی شد: 1. مدرنیزاسیون که سبب شده است شهرنشینی، اشتغال و تحصیلات زنان افزایش یابد و به موازات افزایش سرمایه اقتصادی و فرهنگی این گروه از جامعه الگوی سستی روابط زناشویی کارکردی نباشد؛ 2. فردی شدن در خانواده ایرانی که سبب شده است افراد بیش‌ازپیش جویای پیگیری اهداف شخصی خود باشند و از این رو است که نرخ باروری و فرزندآوری کاهش یافته است، بعد خانوار سیری نزولی دارد و اهمیت فرزند در زندگی افراد رو به کاهش است. 3. دموکراتیزه شدن روابط صمیمی که سبب شده است امروزه الگوی سستی زن خانه‌دار و مرد نان‌آور مورد قبول کنشگران اجتماعی نباشد. امروزه جوانان بیش‌ازپیش سودای دستیابی به برابری و آزادی در روابط صمیمی خود را دارند و لذا نظام تصمیم‌گیری مشارکتی و تقسیم کار جنسیتی برابر را الگویی مناسب‌تر از الگوی سستی می‌دانند که به شکلی عمودی سامان یافته بود و مرد رئیس خانواده دانسته می‌شد.

نویسندگان: شهرام مقدس قهفرخی، منصور حقیقتیان، سیدعلی هاشمیان فر

منبع: اعتیادپژوهی، 1398، 54، 9-30.

چکیده: هدف این تحقیق، توسعه نظریه های اعتیاد به منظور تفسیر و تحلیل کارآمدتر آن است. روش تحقیق کیفی بود. از نسخه چارمزی نظریه زمینه ای برای تولید ایده ها و تفاسیر جدید استفاده شد. نمونه هدفمند و قضاوتی تحقیق شامل تعدادی از بهبود یافتگان با خودآگاهی بالا نسبت به تجربه اعتیاد و تعدادی از متخصصان مجرب حوزه اعتیاد بود. نتایج نشان داد اعتیاد یک سیستم پویاست. ساختاریابی آن بر اساس کارکردهای آن است. اعتیاد به عنوان یک سامانه مدیریت تنش های ناشی از تغییرات است. اعتیاد تغییرات بیرونی را به ساختاری پویا تبدیل کرده است. مواد به عنوان یک رسانه غیر زبانی و عام جدید است. کارایی و سرعت در شکل گیری ساختار کارکردی اعتیاد نقش دارند. اعتبار یافته ها مبتنی بر صلاحیت های تجربی و علمی مراجع اطلاع رسان و همسویی یافته های میدانی با تفاسیر جدید از نظریه های مهم جامعه شناسی است. مصرف کنندگان مواد به کارکردهای ضربه گیر، تکمیلی و افزایشی مواد توجه داشته و سیستم اعتیاد پس از کژکارکردی سایر سیستم ها، برای برقراری تعادل پویا در نظام کلان اجتماعی ایفای کارکرد می نماید.

معرفی کتاب: توانبخشی و مشاوره خانواده

نویسندگان: دکتر سمیه کاظمین انتشارات: دانژه

سال چاپ: 1398 تعداد صفحه: 610

توضیح: نویسنده در کتاب حاضر به بررسی جامع و کامل مفهوم توانبخشی در خانواده و جامعه و علل بروز وضعیت روانی ناهمگون می پردازد؛ همچنین با توجه به نقش تاثیرگذار خانواده بر عضو دگرتجربه گر، جهت بازگرداندن قدرت روان درمانی به خانواده، توانبخشی در خانواده های درگیر با تجربه کننده ی خلق دو قطبی، شخصیت مرزی، استرس پس از سانحه، اعتیاد و... را مورد بحث قرار می دهد.